

GAZTAMBIDENKO ERROA.

Lehen Zathia. (Ier acte)

Gachucha eta Panttika.

(Gachucha mihise idortuen biltzen ari eta kantuz).

Gachucha Iruten ari nuzu khilua gerrian
Ardura dudalarik(bis) nigarra begian;

Panttika (saski bat eskuen;) Zer duzu bada kantu ilhun hori, Gachucha,
bethi nigar eta nigarrak! Demora aski euritsu dugu, nigarrak
gabe, errekek gaindi egiteko.

Gachucha Eta zuri, Panttika, ez zaitzu lakhet kantua?

Panttika Bai, segur, bainan ez nigartsu horietarik! airoesak! airoesak! hau
bezalakoak: (dantza piko batean)

Dantza!Dantza, Mariagno!

ela farandolan emaiten ginuena (farandola balitz bezala, Gachucha
eta harren saskiaren itsulikaka arria)

Agur, Echtebe nola zirare, Bizi zirateis oraino?

- Bai, bizi eta biziko oraino,
Hartzekoak kobratu arteraino (biz)

Gachucha Biba zu, Panttika, ez zira beraz akitua, Bizkitartean zure oine-
takoeri, ageri du arrandik heldu zirela, Ichtilarteko-boratik
arais?

Panttika (Pausatuz saskia.) Beharrik ere, ez ditut hautsi arroltze horiek!
Bai, ibili naiz erreka zoko horietan arroltzeketa eta gasnaketa.
Nekhez hatcheman ditut arroltze horiek!
Diotenaz oilo guziak koloka dire kambiatzen ari!

Gachucha Eta kario ditutzu?

Panttika Kario! Zer harrumak eginen dituen sarri etcheko andreak! Lauetan
hogoi libera dotzena arroltzaia; berrehun, kilo gasna! Bizirik bi
philduko gituzte eta janen gordainik! Alta, lanik aski, dena hechu
eta larru baita gure etcheko andrea! Eta zuhurra!zuhurra!

Gachucha Bizkitartean ontsa tratatzen zitu! zure mathelak ikusi ta ezin u-
kha! Hilebethe pare bat hor zirela eta tortoila bezain gizen bil-
hakatua!

Panttika Nahi duzun bezenbat! Bainan ez ni lakhetzen etche hortan.
Bethi begitarte beltzenean dago andre hori, Presondegiborta
bezain ilhun. Behar ba, urthean behin irrigno bat eskapatzen zako?
Ihauteria goizean, arais! Eta oraino ez dakit batere.

Gachucha Zer nauzu adina, jitea!

anttika Eta gero, Gachucha nahi niz hirirat juan, hango berri nahi dut jakin! zer diren sinema horiek, dantzin horiek! Karrika zabal luze horiek! Magasina horiek dena argiz zilarrez, urrhez dirdirantak?

Gachucha Bai, gero bost pa sei hilabethen buruan, jiteko herrirat ezindus, mehatua chori lumarik gabe iduri, mathelak ezpainak churi, hori!

Panttika Ez, gorriz tintatuko ditut, hechur mazelak ere gorrigno pöllit batekin. Eta ez othe dut bilduko senhar charmant zerbait, horgaindi, dantzin horietan; chapelduna, muztatcha betz bat, frantses zertua moltcha guris halere!

Gachucha Guardia emazu Panttika, arrainari amua eder! Holakoekin; zure kantu arrosak ezkont biharamunean zintzurreen ithoko zaizkitzu.. Holakoekin eskont-aintzin dena legun. Biharamunean, sagarroairen orratzak ageri.

Pantikka Biba zu, Gachucha, esker mila, zure kontseilu onak ene erroltzekin zare berean emaiten ditut

(orduan, entzuten da oihanetik kantu bat)

Zer da bada kantu trichte hori?

2ème Scène.

Gachucha, Panttika, Gaztambideko errhoa.

Errhoa (Badabila, nehoi kasurik egin gabe, trichteki, kantuz ari, norapeit urrunerat behatuz.)

Lo, lo, nere maites, ni naiz zurekin, + Lo, lo, paregabea,

Nigarrik ez egin, + Goizegi da, munduko, gelditzen bazira + Nigarretan hurtzeko baduzu dembora.

(Hala, hala, ezti-eztia, kantuz ariz, juaiten da.)

3ème Scène.

Panttika Nor dea hori? ala erima penatua? Oi, bissia trichtea! Ikusteak berak min egiten daut!

Gachucha Ez dakizu horren ichtoriaoa? Ichtotio bihotz erdiragarria! Hori Gaztambideko etcheko endrea da.

Panttika Nerea baino hitsagoa! Ez baita guti! Beraz?

Gachucha O Orai dela Hogoi bat urthe, emazte charmanta zen, diotenaz! Gochoa, alegera, debota! Senharra urhea bezain fina, ona, etchelde ederra ederki ibilarazten. Host, biziki urus, hiru urtheke nechka maitagarribatekin.

Panttika Zorion osoa, beraz! Gero?

Gachucha Horra nun, uda handian, nausia mutilekin ogien biltzen zelarik eta endrea nechkatoarekin pentze zolan mihisen hedatzen, sua lotzen den etchean! Ichtant batean, zelhaurriak bealrrez betheak, etche guzia, hartua da erretzen ari! jendeak bildu baino lehen! Ama oihuka: Haurra, haurra! Nausia errhotua su lamen erditik sartzen da barnean! memento berean teilatu guzia errortzen da arrabots izigarrian! Suak dena jana!

Penttika Oi trichtee. Eta haurra?

Gachucha Gorphuts sinifio hori, nehorik ez da gehiago ikusi! Aitaren hezur ondarrak bakharrik! Eren zuten, ba, jende a batzuek zutela su eman...eta...ba, zer ez da erraiten hala!

Penttika Eta andre gastea?

Gachucha Orizu! ohtien ikusi eta entsun duzunak ez dira! Gelditu zen zua geldue, mututua! Gerontik badabile, bethi bera, kantu repika bera eman ez noizranka! Agur Maria bat ere batzuetan! rostik heren shotik ez da bertze elherik atheratu!

Penttika (Entzuten da gaste batzuen solas eta irri. Behatus urrunerat Zer da bada jendeketa hori? Ah! arai, ezkat ala koloni de b kense deitzen diren horietarik! Zer oharra duten bethi pase. ibiltzeko!

Gachucha Oi! ustegabetarik dembora juen zaku! Benoha laster ene nibis kin!

Penttika Eta nik, zer adituko dut? Bazkaria egitekoa eta arroltzeak hem Adios, Gachucha prestua!

Gachucha Adios! Andere biphila! serri artio!

4ème Scène.- Laugarren athermaldia.

Hemasei nechkatoko jaunika sertsen eta jartzan phentzean.

Hermantza (Eskus erakutsiz Penttike eta Gachucha jasiten laster batean) Beha, beha, neska horiek zer galopeten dohazin!

Juliana (Irriz) Izitu ditugu beharbada, chorifio gaicho horiek!

Orok Hop! Hop! Geldi! Geldi! Kaso, Kaso!

Penttika (Penttika ermandik) adios haur ederrak! egizue pausa!

Faskalina Orizue! ez dire horrela izitu!

Gusiek Adios! Adios, amigo!

Dolorez Ontsa, ontsa! Juan bite! Jinen dira, jinen horiek ere gure dantzen ikusterat.

Andresita Othoi. Uzzaskitzue orai gure dantsak pausuan.

Faskalina Hala da! Goizeko lau ornetarik hasi'ta, gure oto-kasien horietan hezurak heutsiak gira. Eta Dolorez horrek dantsak aiphu.

Dona Mirez Gure Faskalina bethi sinkurrinaka, nahi dachu pomada hechurrendak

Dolorez (Dantza piko bat eman ez) Hemen bederen gestuen gira,, (behatus basterretarat) eta Matrona ez dugu heuen!

Meite Jainkoak beira!

Hermenegilda Zer dazue erraitekorik zuek?

Felima Cho! Hermenegilda kechu da bere usaien!

Mikeela Denaden, zer pisiek ez ditugu egin!

Echtefana Zer ez duzu ikusi? Marzeilla bera! zer hiri handia!

Mikaele Zer jende espantua, han! Gure dantza finensk ezdeustzet zeiz-
koten

Dolores Eta berak, dela esazte dela gizon tipula paino pisuego.

Andrezita Tolosan almir, jende bero beroak, esku zartake gure jautzi gu-
zientzat, eta ez aski laudorio!

Agustina Eta Pauen etxo, jende chotila, espain puntex bibaka!

Fatma Bainen kaskoin horiek, hero hendikoak!

Dofia Mirez Esku hertaki, moltsa hetsi!

Mikeela Hemendik Espagniat, eta gero, jo aintzina Italiaret.

Nikolasa (Trufaz)! Gero Ameriketara, arauz?

Faskalina Othoi, ez oro irets betan! Egungo baduzu frango horrela!

Leandra Zer diozu bada, Merider?

Hermenegilda Ho! Merider, bethi ichil dago! Gure kompanian areis ez leket-
zen.

Fatma Bai, bethi printsesarena egiten!

Merider Toki basabaster hunen ikustek egiten daut zerbeit bahotzeen.

Echtefana Hala da! Ez dakit zertako gure Matronak hunak bildu gaituen!

Mafila Eta herriehka huntan emenaraziko gure dantza guziak?

Dolores Ez du bada hemen bilduko Tolosan bilduduen dirua

Faskalina Cho! ez aiphu moltsaz! Matrona hurbiltzen ari zuka.

Merider, Stef, Ju, Ai! si! si!

Merider Zer erasiak entzunen ditugun!

5me Scène.- Bortzgarren etheraldia.

Berak, Matrona eta Theodora hunn kusia.

Zer da bada kalake hori? Igerri zituztet oihan hunterat pausu
serbaiten hartzeko; bero handi humekin lokhartuz.

Barkatu, Andrea, gustuan ginen, iektorio kondatsen.

Matrona Zer ichtorio? Hix, mikaeaba, eman beharke duz sarrhi saketan mihi luze hori. Hirueten pesatuko tutzue hemen, suen jantza horiek, zisten alferrek!

Paskalina Zer oraino andrea? piatsiak lehertu...!

Matrona Piasiak lehertu? Hi, Paskalina! sortu gabe skitus, Ezine erantzeko alharriko tun, dantzen ondotik, zaku bat ogi, bolajeriatik gure kharroetara!

Paskalina Bai, Andre!

Matrona (Ikusiz Marider, bisela, bi eskuz hartua) Eta, hi, Marider, zer duz usnera hori, hala dituz entzuten nere amusak?

Marider (Uhile-uhile) Entzuten nintuen, Andrea!

Matrona Hi, hiz, hemen kompsagnia guziko buru goorrena! Andere printsesa! bethi izil, bethi bazter, bethi espiz ari! Sarrhi beharke tun dantza horiek eman arraiki! Bertzenaz hambat gaichte hiretako. Badekin kamionean badela toki beltza? Eta ez behiz chuchen jantzen ukhanen dukala baxera milikatsekoa ezken baxaraino!

Marider (tristeki) Bai, Andre!

Matrona. Bai, eta etzakala agin andrearera, hemen, Marider, eta hemendik aitzina deituzen hut Maritzar! Aditzen duzue, hemendik eintzaina ez gehiago Mariderik suen artean, Maritzar ez bertzerik.

Pat. D. Mir. Hern. And. Ho! Ho! Maritzar! Maritzar.

Matrona Aski! Eta orai soarte itzuli baten egitera karrika hortzen eta sarri oihan huntan bereab, hiruetako chuchen, dantzen errepika! orai, guziak juen bichtatik! (Oro ihilik eskapatzen)

6ème Scène.- Beigarren atheraldia.

Matrona eta Theodore.

Theodora Frengo kechu zinen Marideren...

Matrona Maritzar..

THEODORA Maritzaren kontra.

Matrona Ez nezsake jasan neska hori! Hemezortzi urthe, ttipitik ttipitik gure tropen dela. Ez duz sekulan hezi ehal isen. Gogoen duke berak aitorren alaba dela. Bainen paseraraziko dakot urgulu hori! Baitezpada.

Theodora Esku onen ja hortako! Bainen, kusia, Marzeillan, Tolosan, Frauen eman tutzu sure bestak!

Matrona Beharrik ere! Eta zer ez dugu bildu diruz ontasunez! Zerbaitotako ari gira lanen chorino horiekin!

Theodora Zertako beraz esaiten dugu besta bera hiri es deus huntan.
Es ditutsu zure fresak ere eginen?

Matrona Orizu, Theodora, ene buruaren satifatzeko. Nun ere egin
baitut jokorik habilena... tzarrena, lakot sait hor berriz
pasatzea!

Dela hemezortzi, hogoi urthe, hasten ginelarik bizipi-
de huntan, joko hoberean haren jokatu dut, bilduz huntarik
frango (erriekin sos biltzeko seinalea egina), baitare
zerbeit dizipulu, dantsari goi! Maritzarrek balaki! Bainen
aski hortarik!

Theodora Bainen, kusia, ez zira baldur nor-sitek ziltzea...

Matrona Baldur? sartaz? Matrona ez da nehozez, ez deusetey baldur,
endebruz, ez zeruz.

-- Lehen zatia --

BIGARRIN ZATIA . 23m^a Acte

Maitte, Marider.
Ibre Lehen ageraldia.

Maitte Lehena gira jinik oihan ttipien. Bederen Matronak ez gaitu
gaitirik erranen, berant girelakoan.

Marider Ikaren nego emaste izigarri horren aintzinean. Gero eta gehia-
go higuintzen du. Gau eta egun ez daut bakerik ustean. Oh! Mai-
te, zu bederen hor baitaira enekin, zu zaitut edichkide ba-
kharra. Zu gabe, hil nintzake gure tropa trichtein.

Maitte Zer nahi duzu? Gure zortea holakoa da. Gitano, gitanoekin...!

Marider Ez Maitte, ~~ez gaitirik erranen, berant girelakoan~~ ez zu en ni ez gira mo-
ta hortarik. Fatma, Dona Mirez, Hermenegilda, Andresita, ho-
riek, bai, nahi duzun bezembat. Laxrutik beretik ageri da!

Maitte Oh! Marider, zoin penatua ziran egun, ez zitut behinere hain
trichte ikusi, alainan!

Marider Lekhu heinitzetan, iri, herriokka, bideten ibili gira, Maitte.
Biskitartean deusek ez daut gogoa jo nola basebaxter hunen
ikustek.
Iduri zait mendiekka horiek, oihan hau, etche zabal hori, bert-
se hura bare dirrearekin, ene ametsetan ikusi ditudala.

Maitte Heatik, ez gira sekulan oihan zoko huntan aurkitu! Zer zuen
buruen gure Matronak gu haren geldiarazteko?
(Entzuten da arbolen artetik errhos kentuz)

Errhos lo, lo, nere maitte, ni nais zurekin! lo, lo, paregabes, ni-
garrik ez egin etc...

Marider Zer da hori! Zer kantu bihotez erdigarria! Zer bez trichte.
(Chutitzen dira eta badozazi kasik kaporat haxi beha .)

Maito Beha esate hori beltchez bezi.

Merider Oh! bisai hori zoin penatus!

Maito Esate erho zombait! Aski gastea oraino.

Merider Horren ikusteak barnea nahasten daut! Eta kantu hori, kantu hori! Nola bihotzean sartzen zauten! Oh! esabo niz, Maito, bisai hori! ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ zaskari gogoen, gaizki ariko nais sarri! Eta Matronare erasiak eta zafreldiak gero?

Maito Cho, horra gure tropa heldu zaikula orai! Alo, ukhan bihotz, Merider lagaduko zaitut.

2eme scene.- Bigarren agereldia

Bi berekin tropa guzia.

Pazkalina Beharrik ere aski gois gira! Bertsenaz, oihu ginea Matronekin.

Hermenegilda (mesprezioz) Eo, Maritzar henen. Isenez Keabiatuz ez da muthurraz aldatu! Bethi berdin mokhor eta ilhun.

Doña Nirez Bai, aitoren alabatzet dauka bere burua.

Maito Utsazue bada bakean, bethi errepika bera uiozue!

Fatma Ea, hire, nota berekoa hiz!

Erte Bai, nahiago once zarea baino.

Merider Cho, Maito, othoi es erasiarik.

Juliana Kasu, Matrona bere kusiarekin heldu.

Mikaela Ai, zer dantza pikoak.

3eme scene.- Hirugarren agereldia.

Tropa guzia, eta Matrona, Theodora.

Matrona (Tropa guziari behatuz) Ikusiko dugu oraintzarririk ezistene ukhan duzu estia frango pausarentzat! (Merideri behatuz) Zer dun, Maritzar, begitarte mokhor berin usaiskoa! Es dun nigar egiteko sasoia! Erna ala hurek (Bakuan duen ligorra inharretsia). emanaziko hitu!

Merider Ahulak ure, eginen ditut, andres.

Matrona Geroak erukatsiko! (bertze guzier) Guziak orai zuen plazeta!

Theodora Alo, haurrek, ari enkarki, ni bahoka, zuen kosineren ogiter!

Berez ari, ari, gogotik ari.

Stefana

(aphaiki) Zuk eginen bazkari!

Mikaela

Chauchicha diruáí chichari!

Dolores

Salsen ilharak igeri!

Matrona

Oh, zafretzen dut alhia higitzen duens! Orai, lehen pondu, Kantabren dantza! Musikari jo!

Matrona

(Dantzatsen dituzte muchikoak) (akebatzen)
(Merideri) Maritzar! Maritzar, makhil bat iretzi du! iduri du du pacheta bat dantzen. Eratzen ikhasteko gauerdi artio, sarri, baquerak ikuziko ditun!
(orori) Jo aintzina, fandangoak!
(horiak akebatuta). Paskalina iduri du fandango horietan hartzak uera dantzen. Sarri oren erdi batez errepikatuko ditun dantza horiek, Bormenegildak usaturik, eta ez behiz erantsen baquerak chukatuko tu gauerdi artio Maritzarrekin. Ha! Maritzar, hire begi gorriekin iduri du enterremenduan hizala, Aneagarria hiz fandango horietan; ez hut ikusten ez hai gehiago! Ez behiz bertzelakatsen eta plantan jartzen zafretuko hut odolarrino! dena sehi jartzen hut eta zokho batean estekatsen.

Jo oraino "Ballet" deitzen diren dantza bitxi horiek. Aneagarri azikit. Bainen baquerako Frantses horier leket. Berez asteari bere zehia. Ezen, mila demonio, sosa lehen! Musikari, sari (Oro dantzen ari-- dantzaren erditzen... zigor zafia bat Marideren zangoeri, okhuka) Maritzar, guardia hiri! Bebras sartua duka aztaletan, Urre baten gisa dantzatzen!
(lepho aintzinean duen edergailuari lotar) Gando aldian makhar egiten badun, po roskatuko dinst edergailu hori!

Merider

Othoi, ez hori, andrea. Ariko aiz ehal duzten gusiek!

Matrona

Berriz has! joko hori! (dantza erditzen, Matronek zigorra zafraidi bat esaiten paskalinari) Mauche da Tupina!

Paskalina

Aí! etch. (grimasa handirekin)

Matrona

Bi egunen, baz katako ditun gure kerriak. Jo berriz, musikari, allegro!
(Finitu'ta).

Aski hantarik! Horen laurden baten buruen Theodoraren bazkarirat. Orai suera zaitexte eta itzal hemendik!

4ème Scène.- Laurgarren atherldia.

Theodora, Matrona, Penttika (choko batetik beha)

Theodora

(Manchak bilduak, burdin-zalhia eskuan) Laster hor dugu gure banda?

Matrona

Ez beldurik izan! Jateko, gusiek ukhanen zoin lehenka! Alta, balimba, beharke dituzte gehiago arindu beren jausiak. Beukut, Theodora, ilharrez sobera esetzen ditunala! Hoin gisu tun!

Panttika

(Jausi batez Matronaren aintzinean).
Oh! Andrea! Choratus nago! gure beretzetik ikhasi ditut nes-
katoko horien dantzak, jauziak, itsuli guziak! Choratus nago!

Theodora

Alta, bihar zer ez dugu ikusiren zuen plazan zenen delarik
beste osos aphaindura guziekin.

Matrona

Jinen zira, bada? Eta baduzu gostu, lakhet zaizu?

Panttika

Gostu dudenez? Lakhet zaitenez? Baina dantzaz errhotus naiz!
Behi nuke segur gaste horiek bezembat jakin eta hala eratu!

Matrona

Ez da ikhas ez ditakenik! Eta guzi (behatus Panttikari eta
balakatus) suberolako planta fine delarik! Iduri dugu fandan-
goen dako soldatus zirela eta airez dantzaz sintezkela!

Panttika

Uste dazv andrea?... Eta erdura ari dire joko horietan?

Matrona

Aste guziera hiri handi famatu zombaitetan!

Panttika

Eta bisitatsen dituz te hiri handi horiak?

Matrona

Behar ere! Eta baren beste eman'ta, libro dute egun osoa! hola,
esken hilabete horietan; bisitatu dute Marzella, Montpelier,
Kerkazon, Tolosa, Psue eta bertze. Geroen Espainiako iriak,
Donostiatik hasi'ta.

Panttika

Zer ohantze daten! Ei aldiz hau bezalako ohoko trichteen it-
setue!... Eta bertzalde irabazi ederra badute!

Matrona

Irabaziei bakotzekan dema ora labarraz bere dotea agiten! Eta
beste horietan zer kadoak ez dazkote heltzen? Ikusteak, be-
hatzalek emaiten gure dantzariari, ala brochak, montrak ala
braxaleak, kolierak, edergailuak.

Panttika

Urririk, horiek oro!

Theodora

Gehiago dene izen da gure nechkato hoetarik bat markis batek
espos hartua, choratua izen jaun hori halako dantzariari beha.
Eta orai Andereño hori, palazio eder batean " Madame la Mar-
quise" .

Panttika

Izen ditakea? Eta noiz artio zaizte henen?

Matrona

Hiru, lau egun! Hean, gustatuko zaizkunes gure beste? Eta gure
bizi molde chorragarria?

Panttika

Ah! Hemen one etoheko andrea molchorrarekin ez dut atsegia han-
dirik!

Theodora

Beraz, jin gure ikhustera, andere charanta!

Matrona

Espainiako itsulia lakhet bazaitzu?

Panttika

(Lasterka juaitean) Agur, andreak, bihar artio! (Bere burue-
rekin) Madame la Marquise! Zer emetsa!

Scène 5.- Hortzgarren ageraldia.

Theodora. Matrona.

Theodora Zer ihizi biphila gure sareetan!

Matrona (Kantuz). Chori erresignola kaiolan da kantari...!
(Esopotik entzuten dire neskatokoen oihuak.) Theodora, Theodora
Kozina, Kozina, Kozina!

Theodora Ai. Ai; Ai ene ilhar saltza lotus daiteke!
(Laster batean jotzen da).

Matrona Baakozu pipher eta gatz!

BIGARRAN ZATHIAREN AMBANTIA.

HIRUGARREN ZATHIA

Lehen Scène.- Marider, Maite.- Lehen ageraldia.

Marider Gure lagunak hirrichka hortarat joenak ditutzu, egon gaiten
hasen, Maite, oihan ttipi hau pisiki lekhet zait. Ichtant
batza bakea bederen ukhan bezagun, jandeterik urrun.

Maite Ah! Marider, nola penatu nizan ohtian, zu ikusiz boin gaizki
tratatus?

Marider Zer sofritu dudan ez ditake sinhets! Bihotza hain ilhun eta
elegereanena ia behar! Bethi gogoa nuen ohtiko kantu bi-
hotz- ardigarri hura, eriko gaicho horren begitarte eder eta
penatu hori! Eta bethi toki umen ikustek burua nahasten nu;
iduri zaitela ene smetsetan ikusi dudala.

Maite Jtzankitza grigna horiek guziak, erran duzun bezala smetsak
dira hor, deus bertzerik. Bainun arras beldurtu naiz ohti-
an matrona isigarri hori lotu zaitzularik hala basaki, henu-
teraino sare koliera eta lephoko edergailua. Orobat nehi dute
nehkatako dantzariak ekhartzen soinean halako serbeit, bes-
ta batean diren argiekia monstra gehiago egiten baitute.

Marider (errepesi mintzo) eta ttipi-ttipitik enekin ukhan dut ez nai;
orhoit gabe izanik.

Maite Zer marka duzu edergailu hortan? (eta behatzen dio eskuetan
hartuz).

Marider Oi, alde batetik amaste eder baten itohura eta bertseidetik
bi letra; ezin erran es baitakit leutzen;

Maite Hor duzu H eta G. M. sare izenaren lehen letra, G... nork aski
Marider Eta bertseidean amance itohura hori, iruski argi-adarrekin?

gaite Holako itchura bai ikusi dut Eliza batean eta han ziren emaz-
tek erran daute Ama Birjina dela !

Marider Ama Birjina, ama Birjina! nor de hori.??? Ez jakirik ere nor
den, iduri bait saite dudala eta laguntzen ninduela. (Eta medsi-
leri musu emaiten du.)

3ème Scène.- Bigarren atheraldia
(Kempetik oihuak)

Panttika Gachucha! ho! Gachucha. Zato, zato.

Maite Jendeek, jendeak, jendeak! Bester gaiten! (Eta barnago arbol bstan
gibelean jartzen dire).

Panttika Oh! Gachucha, ez tutzu bada ikusi neekatoko horiek dantzan !
Choratu egon niz baratze solatik heieri beha.

Gachucha Borbeitok ikustekatz, zuk ikusi behar! Gudarra saltza guzie-
tara, Panttika!

Panttika Zer bada, ez da deus gaishirik. Dantza mota guzietarik eman
dituzte, inguruka, itzulika, goiti beheiti, aintzin, gibel,
eskuin, ezker, jautsi lurret, jautsi harat. Diotenaz enenen
dute joko hori gure plassen. Ez niz askenetarik izenen heuri
beha!

Gachucha Duderik gabe!

Panttika Eta tropa hori badabila iri hendi guzietan, Tolosara, Marzellen,
Peuen, espagnian, Italian, nik dakita?

Gachucha Zorteko ez Ameriketara?

Panttika Baitare! Nik handienaz ahansten! Eta gogoan dut jakitea tropa
horren berri.

Gachucha Segur jada badakizu frango.

Panttika Eta zer kondizionetan hartzen dituzten neekatokoak, zer irabe-
ziaz diren?

Gachucha Oizu! Ez zinuex bertze beharrik arunt ergeltzeko.

Panttika Eta gero, kedoak trumilka, brochak montrek; brasaletak! Eta
gero "Madame la Marquise" So! No!

Gachucha Baina, arunt azotzen eri zira! Panttika gaicho!

3ème Scène.- Hirugarren athermaldia.

Manuela (ohararra norbiten cheka). Zer eri zizte hor, haurrek, heia
alegera?

Panttika Orizu, Gitano batsuek...

Manuela (grinasa batekin) ho! beldurtsen nute

Penttika jende plantakoak halere, emenen daukute besta ederrei

Manuela Ez engana zure buruak ene haurreak! Ni ene lanari noha! Ikusi duzue ene etcheke-andre gaicho honen gaindi?

Penttika Nor? Emaste beltches beati, burua nehasia?

Manuela Bai, Gastabideko etcheke-andrea!

Gachucha Gu lanat geroz es da izan alde huntan!

Manuela Ontsa da, esker zueri, neur maiteak, izan alegere eta prestu.

Penttika (aphalik) Halabiz. (gora). Beinen nor da ohabar esitegarri hau?

Gachucha Goiz huntan ikusi dugun andre errho haren sehia!

Penttika Zer? errho horrekin egoiten behi?

Gachucha bair etche hortan oro urrus sirelarik sartu zen. Gerezetik sai-hura jin. Eta ez da zorigaitzean bakharrik utzi nehi ukhan etcheke andre dokakabea. Hogo! urthe hola dela.

Penttika Hogo! urthe errho batekin. Ez minutu ikusiko holakorik egiten.

Gachucha Bai, hori saindu lana. Eta Manuela herriko saindua dugu. Bere buruas aholarik en; behi bertzeri zer laguntas eginen duen eta lehenik bere etcheke-andreri!

Penttika Holakoa behar dire arais, errhoen zerbitzuko baderen! dena den Bihar ikusiko ditagu dantza ehorregarrikeriek. (Bi dantza piko eginez- beltzen da ustegabeen Maite eta Merideren onderat kontatus) Hupa, hupa maringno...! Ber ari saiste hor, iohil, ichilak, ene andreak?

Maite Homen gira pausuen, ostiko dantzen ondotik, ekhigarri baitire!

Penttika ha! Beinen zola ederrak! Gure barretetik egoniz ootien. zueri beha ahon sabalik! Beraz, behi bestaz besta bazabitzete?

Merider Besterik ez Ja, bihotza ilhan delaraki!

Penttika Batik, holabertze iri ederen ikustesak alegertzen da jendea! Orai frontzian, gero Espagnian! gero...

Maite Halere guretat bizi-moldea berdin, herrichka huntan, ala Mer-sellan, ala Tolosan, alabonostian, ezin jalgi gure oton inguruetarik. Esklabotasuna!

Gachucha Eta zu ohochoa oro sirahesten!

Penttika Bizkirtatzen, zer zozta ez duzue biltzen phesta horietan? Ira-behi ederrak egiten. Horta pa sei urthez dote gusia eskuejan. Horrela zuekin joen ninteko gogotik.

Gachucha Allo, Penttika, ez emuchenkeriarik erran!

Penttika (Gachuchari buruz) Eta markisaren ichtericoa!

Maite Ondeketz, diru kolore guti gure artean. Biltzen da frange, ba, bainan nausien moltsen sarthu'ta es deusere ageri gere! Neherk ez du doterik egin hemen

Gachucha Zertako bada ari zaizte lenen?

Marider Beldurrean bizi gira!

Penttika Zertaz beldur?

Marider Zigerrez, azotez, bertchazko lanez.

Maite Baha zue ene lagun gaicheak, humek, bachera, untsi zikhin gusiak ikusten ariko da goizeko biak artie, bere jauzietan es aski ernatus, Matronaren gestura.

Penttika Oh! emaste sorrheico, eta niri hombertze gezur sakatu deuzkit! Eta zein polliki, ni biltzekeetan arais!

Maite Eta gero zer jestu landerosak ez ditugu egiten, Zurubieten, soketan, chutik zaldien gainean! Bertza herrichka batean egon da gure gizenen trepa, bere zaldiekin, chimineekin!

Penttika Chimineak ere, phu zikhina!!

Maite Eta hartzak horiek ere dantzari!

Penttika Hauche da ba kompagnia!

Maite Eta gizen horiek beren hartzekin komedia egiten dutelarik gu ere heiekin!

Penttika Ho! Jainkoak beira!

Maite Eta itzuli horiek akabatzean hartzak guri beserka!

Penttika Ah! ethei ez holakerik!

Maite Hartzaren gidariak hari manatus: "Allons Martin l'Ours embrasse Mademoiselle et montre que tu es galand;"

Penttika Ai, ai, ai, hor, hil ninteke edola horzatua!

Maite Eta senditzen bazinu hartzaren wuthurra zure bisaiaren kontra!

Penttika Ez, ez, holakerik, nahiaze dut ene etcheke andrearekin egon, zeubat ere nekhorra izanki eta hura!

Marider Ez, ez urrunerat joan, leku-laket eta trunkil haukietarik! eta bertzalde ama bizi duzu?

Penttika Bai eta behar ere.

Marider Beraz, ama dugune, egin harrekin, hartaz goza, plzer guziak baino love atsegin bori.

Gachucha Ets zuek nun ditutsue zuek amak?

Marider (burua aphaldus) Ez dugu amarik ezagutu.

Gachucha Bainen, nindik dira, nundik biltzen dira neskatok horiek guziak?

Maite Betsu gitano neusien haurrak ! Bertze betsu itsutuke kom-
pagnia huntan sartuak eta esin athera gehiago. Zombeit (A-
phalki) burhasoeri ebatsiak (diotenez).

Penttika (gachucha besotik hartas) ai, ai, ai, Gachucha, norekin gi-
ra hesen? Ekapsa gaiten, urrun hesendik fite !

Gachucha(¡riz) Hun dusa bada ostiko su hura? Ez zira beras oraino Amerike-
tara partitzeko pontuan?

Penttika Ez, ez bedren kompania horrekin?
(editsen da errhoa kantuz oihanean- lo, lo, nere maitea, ni
nare nurekin...)

Marider Oh! bertis kantu-hori, bertis boz hori! Erichtatzen nu ezin
gehiago!

Maite Zer da bada presuna gaichi hori?

Gachucha Oh! hemezgo etcheko-andre aberats bat, lehen espaldian, et-
cheari sua lotu sutsian, senharra erre, haurra geldus ala
erre! Geroztik gelditu da burua nahasia, errhoa,
kantu bera bethi errepikatuz eta bertze hitsik ez errenez!

Scène 4. - Langarren ageraldia.

Berekin, Andre errhoa.

Andre errhoa (erreposki, erreposki sartzen nusbait errun behatuz)
Nigarretan hartzeko baduzu desbora...

Marider (chatitsen da, haren ganat eri)

Maite Marider, utzazu bada trichte hori!

Marider Kontsolatu nahi nuke !
(hurbiltzen zaio, emeki emeki eskuek hartzen, machu emaiten
heier)

Gachucha Alferretan! Ez da deusetas grigne bere kantuz balzai!

Andere-errhoa (Marideri ucha luzaz, luzaz - gero beren medailari begi zor-
rotzez, finki - Marideri berriz - medailari oraino)

Gachucha Nola behatzen dion, eta medailari!

Maite Oi! zer *pe* ak munduan !

Andere-errhoa (gachucha berriz, nindik dira, nundik biltzen dira neskatok horiek guziak?)
Marider (gachucha besotik hartas) ai, ai, ai, Gachucha, norekin gira hesen? Ekapsa gaiten, urrun hesendik fite !
Maite Betsu gitano neusien haurrak ! Bertze betsu itsutuke kompania huntan sartuak eta esin athera gehiago. Zombeit (Aphalki) burhasoeri ebatsiak (diotenez).
Penttika (gachucha besotik hartas) ai, ai, ai, Gachucha, norekin gira hesen? Ekapsa gaiten, urrun hesendik fite !
Gachucha(¡riz) Hun dusa bada ostiko su hura? Ez zira beras oraino Ameriketara partitzeko pontuan?
Penttika Ez, ez bedren kompania horrekin? (editsen da errhoa kantuz oihanean- lo, lo, nere maitea, ni nare nurekin...)
Marider Oh! bertis kantu-hori, bertis boz hori! Erichtatzen nu ezin gehiago!
Maite Zer da bada presuna gaichi hori?
Gachucha Oh! hemezgo etcheko-andre aberats bat, lehen espaldian, etcheari sua lotu sutsian, senharra erre, haurra geldus ala erre! Geroztik gelditu da burua nahasia, errhoa, kantu bera bethi errepikatuz eta bertze hitsik ez errenez!

Andere errhoa (medaila hartzen berriz, behatzen luzaz - gero eskua kope-
tan pasatuz, iduri hainitz sofritzen duela)

Penttika Zer ari da, bada? Beldur niz !

Maite Gach. Cho, choo!

Andere errhoa (Memento berean, bisaia dena argotzen zeio, emets batetik
jalgia bezala-oihu bat) Oh! haurra, ene haurra! Marider
Marider! (lephotik hartuz besarka)

Marider (Oihu betean) Ama! ama! (eta emeki amaren besoeterik lurre-
rat errortzen da trempu chartua)

Maite (haren ganat presan) Ez da hila bederen?

Gachucha (hurbiltzen ere) Ez trempu chartua ! (Penttikari) Ur chortast,
Penttika, ekharraitzu ur sorta bat erreka hortarik !

Penttika Bai eta Manuela deitzen dut, Manuela, Manuela hel, hel, fi-
te, fite!

5ème Scène.- Bortgarren atheraldia.

Bertzekin, Manuela.

Penttika (jiten ur untzi ttipi bat eskuan) huna, nuna ura!

Manuela (Oihenetik) heldu niz! heldu niz!

Gachucha Maiteari! Thorra besoak, Thorra, (berak mokanes bustiarekin
bisaia bustitzen, zafreldi ttipiez- artean...)

Andere errhos Marider, ene haurra, Marider!

Manuela (izitua) Zer duzu bada halako oihuak?

Penttika Andere errhoak bere alaba ezagutu!

Manuela Zer diozu?

Penttika Beha!

Ander errhoa Marider, Marider, ene haur maitea !

Gachucha (Manuelari) Andrea presuna gazte huntan bere alaba ezagutu
medailatik!

Manuela Ez ditake! Ez ditake! (Eta batean) Ba orhoitzen niz haur
ttipiaren sortzeko seinalez lepho zolan!(lephoa hein bat
biluziz) O! Jainko ona, hura bera, hurs bera! Hor sortzeko
marka ezin ukatua! Egiazko Marider, lehen hoimbertze ekhar-
ria ene besotan. Bai andres, zure haurra duzu hor!
(orduan emeki atzarta da Marider)

Anak (Bertis hari dela) Marider maitea, ene haurra!

Marider

(jertzon da inguru arat behatuz eta nigarrekin amari)
Ama zaitut, ama, isen ditakon ama bat bedudala. (eta berriz
ama da besarkatzen)

6ème Scène.- Seiaggarren athermaldia.

Berak eta Matrona, Theodora.

Matrona

(Boz izigarri batean) Zer dire jestu horiek? mila demonio?
Humat laster, Maite, Maritzar, Juan zuen kamionetaret (jot-
zer ditu) *se tenant avec une certaine defiance pres de la porte et regardant
s'arrageant de tout cote.*

Ama

(ohutituz izigarriko begiekin) Ane haurra, ene haurra Marider!

Manuela

Zoaz hemendik, ezazte higuigarria, haur ebasle,

Matrona

Zer dire erasia horiek? Humat Maite Maritzar! (besotik hartzerat doha Maite)

Gachucha

Ez Juan, ez Juan, Andre Gaichoa!

Panttika

(eskapatuz eta arbol baten gibeletik) Sorgina, Sorgina, haur ebasle, gezurtia!

Matrona

(koleran hari buruz) *aintzinatuz pidda melatchuskin).* Neska maderikatua, ez dun hezur zaharrik eginen? E. berne!

Maite Gach.

Ho! Ho!
(Denak jartzen matronaren eta garten artean, treboska)

Panttika

Sorgina, Pues zuri! *banoha, banoha,* jandarmaketa plazerat, jandarmak helarasten ditut abien!
(intzuten da urrunetik oihu egiten)
Jandarmak, jandarmak, hel, hel, ohoina, ohoina, Gartembideko oihanean!

Theodora

(besotik hartuz matrona eta bilduz basterrerat) Juan giten, Juan giten laster hemendik. Usain toharra da ichtorio hunek.

Matrona

Jitan gire laster (eskumiloa egiteen bertzer) gure gizonekin ikusiko dugu nor nausituko den, neska maderikatuak. Zorigaitz zueri!

7ème Scène.- Zazpigarren athermaldia.

Ama, Manuela, Maite, Marider, Gachucha.

Manuela

Ez kasorik egin jende basa horier. Jainkoak barka diotzetela. Gureak zaizte, gurekin egonen.

Ama

O ene haurra, haur maitea! (medailari behatuz eta zerurat erraiten du biziki errospoki)
Agur Maria, graziaz bethe Jauna da zurekin benedikatus zero

(eta Mariderek Amaren espeineri behatuz hitzez hits erreiten othoitz bera)

Manuela Oh, Zeruko Ama, babaskien ez dela nehor zure ganat ihets egin duenik, izan dela laguntzarik gebe sutzia! De la hogoi urte galdatzen nuena egun guziez Marider itzuleraztea etcherat, bizi bezen. Esker zuri Ama puchanta!

Gachucha (nigar bat ohukatsen) Esker zuri!

Manuela Eta orai, Gertembiderat, Etcheke endrea zure mirakuluzko neurrarekin!

Maite Eta ni uzten nuzue?

Marider (eskutik hartuz) Oh! Maite maitea, elgarrekin izan gira bethi egun tcharretan, elgarrekin orai bethi egun arrusetan! Ez da hola Ama?

Ama Bai, ene haurra, bethi nerekin, ene haur maiteak.

Azken Sathiaren Akabantza.
